

Наставни предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

разред: **ШЕСТИ** годишњи фонд часова: **144**недељни фонд часова: **4**

ЦИЉ ПРЕДМЕТА: Циљ наставе и учења српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, тако што ће овладати основним законитостима српског књижевног језика, да стиче основна знања о улози и значају језика у националној култури и изградњи националног идентитета; да кроз читање и тумачење књижевних дела из српске и светске баштине развија читалачке компетенције, које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање, подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у српској и светској култури, негује љубав према српском језику и књижевности; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

Потребна опрема и прибор ученика: две свеске у линије, једна за школски рад, друга за домаће задатке и анализу лектире, вежбанка за писмене задатке, графитна оловка и гумица, плава хемијска оловка за дефиниције из књижевности и црвена за дефиниције из граматике, блокчић у који ће са једне стране ученици писати нове речи које науче на часу, током анализе књижевних дела, а са друге стране је правописни подсетник - ту исправно бележе све речи које погрешно напишу током израде домаћих и писмених задатака. Списак домаће лектире је наведен у рубрици: САДРЖАЈИ. Школска библиотека поседује довољан број наслова лектире.

Литература за ученике:

- *Читанка, Српски језик и књижевност за шести разред основне школе*, Вулкан знање, Београд, 2019; Александар Јерков, Анђелка Петровић, Катарина Чолаковић
- *ГраMATика, Српски језик и књижевност за шести разред основне школе*, Вулкан знање, Београд, 2019; Данијела Милићевић и Сунчица Ракоњац Николов

Препоручена литература за ученике који желе више да знају :

- **Иво Тартаља** – *Теорија књижевности*, ЗУНС, Београд, 2016.
- **Живојин Станојчић, Љубомир Поповић** – *ГраMATика српског језика*, Завод за уџбенике, Београд, 2017.
- **Митар Пешикан, Јован Јерковић, Мато Пижурца** – *Правопис српског језика*, Матица српска, Нови Сад, 2013.
- **Мирјана Блажић**- *Српски на српском*

ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ По завршетку теме, области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	НАЧИН ПРОВЕРЕ ОСТВАРЕНОСТИ СТАНДАРДА И ИСХОДА

<p>КЊИЖЕВНОСТ</p>	<p>-повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; -чита са разумевањем; -парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова; -одреди род књижевног дела и књижевну врсту; -прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; -разликује ауторску приповетку од романа; -анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима);-уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; -разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; -разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; -разликује облике казивања; -увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; -одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту; -анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди; -анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста; -уочава хумор у књижевном делу; -разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона;</p>	<p>ЛИРИКА Лектира: 1. Обредне лирске народне песме (избор) 2. Ђура Јакшић: Вече 3. Јован Дучић: Село 4. Мирослав Антић: Плава звезда 5. Вељко Петровић: Ратар / Алекса Шантић: О, класје моје 6. Десанка Максимовић: Грачаница / Војислав Илић: Свети Сава 7. Стеван Раичковић: Хвала сунцу, земљи, трави 8. Милован Данојлић: Овај дечак зове се Пепо Крста 9. Сергеј Јесењин: Песма о керуши</p> <p>Књижевни термини и појмови: Врста строфе према броју стихова у лирској песми: дистих; терцет; врста стиха по броју слогова (лирски и епски десетерац). Одлике лирске поезије: нагласак речи и ритам; рима –парна, укрштена, обгрљена; улога риме у обликовању стиха. Стилске фигуре: контраст, хипербола. Врсте ауторске и народне лирске песме: социјалне песме, дитирамб, елегија; обредне песме (коледарске, краљичке, додолске, божићне).</p>	<p>- увођење ученика у свет књижевности, али и осталих, тзв. некњижевних текстова (популарних, информативних); - примењивати компаративни приступ у проучавању литерарних дела, али методе и начин рада прилагодити могућностима и интересовањима ученика; . остварити корелативност међу делима; - формирати тематско-мотивске целине и на тај начин приступити различитим делима; - градити и корелације са елементима медијске писмености; . радити на јединству аналитичко синтетичких метода - тумачење текста заснива се на његовом читању, доживљавању и разумевању; - вежбања у изражајном читању; - вежбања ученика у «летимичном» читању; - изражајно казивање напамет научених текстова и одломака у прози и стиху; - књижевно-теоријске појмове ће ученици упознавати кроз обраду текстова - посебан рад и развијање способности за доживљајно читање што је увод у истраживачко читање;</p>	<p>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика бележењем у свеску евиденције наставника.</p> <p>Рад на тексту-групни рад</p> <p>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</p> <p>Домаћи задатак</p> <p>Писана провера-вежба</p> <p>Активност на часу</p> <p>Усмени одговор</p> <p>Самостално урађени задаци на часу</p> <p>Истраживачки задатак</p> <p>Пројектни задатак</p> <p>Однос према раду</p> <p>Изражајно читање, препричавање, тумачење дела, провере разумевања књижевнотеоријских појмова, писмене и говорне вежбе, полугодишњи тест, годишњи тест.</p>
-------------------	--	---	--	--

	<p>-илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима;</p> <p>-употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, причање (о догађајима и доживљајима) и описивање;</p> <p>-разуме основна значења књижевног и неуметничког текста;</p> <p>-проналази, повезује и тумачи експлицитно и имплицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту;</p> <p>-драматизује одломак одабраног књижевноуметничког текста;</p> <p>-говори јасно, поштујући стандарднојезичку норму;</p> <p>-изражајно чита обрађене књижевне текстове.</p> <p>-уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину; -препоручује књижевно дело уз кратко образложење;</p> <p>-упоређује књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст;</p>	<p>ЕПИКА</p> <p>Лектира:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Народна песма: Смрт Мајке Југовића 2. Народна песма: Марко Краљевић укида свадбарину 3. Петар Кочић: Јаблан 4. Исидора Секулић: Буре (одломак) /Бранко Ћопић: Чудесна справа 5. Иво Андрић: Аска и вук 6. Антон Павлович Чехов: Вањка /Италио Калвино: Шума на ауто-путу (из збирке прича Марковалдо или годишња доба у граду) 7. Светлана Велмар Јанковић: Сирото ждребе (из Књиге за Марка) <p>Књижевни термини и појмови:</p> <p>Основна тема и кључни мотиви.</p> <p>Облици казивања: нарација (хронолошко приповедање), описивање, дијалог, монолог.</p> <p>Фабула/радња, редослед догађаја.</p> <p>Врсте епских дела: приповетка, роман.</p> <p>Културно-историјско предање (нпр. Смрт Марка Краљевића)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - монолошки; - дијалошки; - текстовни – текст метода; - индивидуални; - рад у паровима; - групни рад; - истраживачки рад; - стваралачки рад; 	
--	--	---	---	--

		<p>ДРАМА</p> <p>Лектира:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Коста Трифковић: Избирачица (одломак) 2. Миодраг Станисављевић: И ми трку за коња имамо (одломак) 3. Бранислав Нушић: Аналфабета (одломак) <p>Књижевни термини и појмови:</p> <p>Драмске врсте: комедија –основне одлике. Монолог и дијалог у драми. Дидаскалије, реплика. Етапе драмске радње (заплет и расплет)</p> <p>НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ</p> <p>(бирати 2 дела)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вук Караџић: Живот и обичаји народа српскога: Божих (одломак); Ђурђевдан (одломак); Додоле, прпоруше и чароице (одломци) 2. Владимир Хулпах: Легенде о европским градовима (избор) 3. Никола Тесла: Моји изуми (поглавље по избору) 4. Жан-Бернар Пиј, Серж Блок, Ан Бланшар: Енциклопедија лоших ђака, бунтовника и осталих генијалаца (избор) 5. Гроздана Олујић: Били су деца као и ти (избор) 		
--	--	--	--	--

		<p>ДОМАЋА ЛЕКТИРА</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Епске народне песме о Косовском боју (избор) 2. Епске народне песме о Марку Краљевићу (избор) 3. Бранислав Нушић: Аутобиографија 4. Анђела Нанети: Мој дека је био трешња 5. Весна Алексић: Каљави коњ (Прича о богињи Лади –Звездана вода; Прича о богу Сварогу – Небески ковач и Прича о богу Стрибору –Сеченско светло) 6. Бранко Ћопић: Орлови рано лете 7. Ференц Молнар: Дечаци Павлове улице <p>Допунски избор лектире (бирати 3 дела)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Добрица Ерић: Месечеви миљеници (песме о свицима) (избор) 2. Бранислав Петровић: избор из антологија песама за децу (Морава, Влашићи, Дунав, Говор дрвећа, Грађење куће, Па шта, па шта и друге) 3. Владимир Стојиљковић: Писмописац (Писмо Бранку Ћопићу) 4. Владимир Андрић: Пустолов 5. Тиодор Росић: Приче старог чаробњака (једна прича по избору) 6. Вилијем Саројан: Зовем се Арам 7. Хенрик Сјенкијевич: Кроз пустињу и прашуму 8. Џејмс Крис: Тим Талир или Продати смех 9. Џек Лондон: Зов дивљине/Бели очњак 		
--	--	---	--	--

		10. Реј Бредбери: Маслачково вино (избор) 11. Ивана Брлић Мажуранић: Приче из давнина (избор) 12. Владислава Војновић: Приче из главе (прича Позориште – одломци) 13. Јасминка Петровић: Ово је најстрашнији дан у мом животу 14. Александар Поповић: Снежана и седам патуљака, драмска бајка		Формативно, - свакодневно - оцењивање - усмених одговора - ученика бележењем у свеску - евиденције наставника. - Самоевалуација и
--	--	---	--	---

<p>ЈЕЗИК ГРАМАТИКА (морфологија, синтакса)</p>	<p>-повезује граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; -препознаје делове речи у вези са њиховим грађењем; -разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; -разликује врсте гласовних промена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму; -одређује врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; -препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом; -разликује реченице по комуникативној функцији; -доследно примењује правописну норму; -користи правопис (школско издање) -разликује и гради аугментативе и деминутиве; -составља обавештење, вест и кратак извештај;</p>	<p>ГРАМАТИКА</p> <p>Подела речи по настанку: просте речи и творенице; породица речи, уочавање корена речи. Саставни делови твореница (творбене основе, префикси и суфикси). Граматичка основа и граматички наставци у поређењу са творбеном основом и суфиксима.</p> <p>Настанак гласова и говорни органи; подела гласова: самогласници и сугласници (прави сугласници и сонанти); Подела сугласника по звучности и по месту изговора. Подела речи на слокове; слоготворно р.</p> <p>Гласовне промене –уочавање у грађењу и промени речи: непостојано а; промена л у о; палатализација; сибиларизација; јотовање; једначење сугласника по звучности; једначење сугласника по месту изговора; губљење сугласника.</p> <p>Заменице: неличне именичке заменице (односно-упитне, неодређене, опште, одричне); придевске заменице: присвојне (с нагласком на употребу заменице свој, показне, односно-упитне, неодређене, опште, одричне). Граматичке категорије заменица: род, број, падеж и лице.</p> <p>Грађење и основна значења глаголских времена: аорист, имперфекат (само на нивоу препознавања; имперфекат глагола бити); плусквамперфекат.</p> <p>Независне предикатске реченице – појам комуникативне функције; подела на обавештајне, упитне, заповедне, жељне и узвичне реченице .</p>	<p>- коришћење погодног <i>полазног текста</i> (језичког предлошка) на коме се увиђа и објашњава одговарајућа језичка појава; - коришћење исказа (примера из пригодних, текућих или запамћених) <i>говорних ситуација</i>; - подстицање ученика да полазни текст <i>доживе</i> и <i>схвате</i> у целини и појединостима; - утврђивање и обнављање знања о познатим језичким појавама и појмовима који <i>непосредно доприносе</i> бољем и лакшем схватању новог градива; - упућивање ученика да у тексту, односно у записаним исказима из говорне праксе, <i>уочавају примере</i> језичке појаве која је предмет сазнавања; - сазнавање <i>битних својстава</i> језичке појаве (облика, значења, функције, промене, изражајних могућности...); - сагледавање језичких чињеница (примера) са <i>разних становишта</i>, њихово упоређивање, описивање и класификовање; - <i>дефинисање језичког појма</i>; истицање својства језичке појаве и уочених законитости и правилности; - рад у паровима; - монолошки; - дијалогски; - текстовни – текст метода; - индивидуални; - групни рад; - истраживачки рад;</p>	<p>евалуација на крају месеца и током појединих часова.</p> <p>- Домаћи задатак-Радна свеска</p> <p>- Писана провера- вежба</p> <p>- Истраживачки задатак</p> <p>- Пројектни задатак</p> <p>- Усмене провере знања, домаћи задаци, кратке писмене провере, контролне вежбе, полугодишњи тест, годишњи тест.</p>
---	--	---	--	---

				-
ПРАВОПИС	<p>- доследно примењује правописну норму у употреби великог слова, састављеног и растављеног писања речи, интерпункцијских знакова</p> <p>- користи правопис (школско издање)</p>	<p>ПРАВОПИС:</p> <p>Писање имена васионских тела. Растављање речи на крају реда (основна правила). Правописна решења у вези са гласовним променама. Писање именичких и придевских одричних заменица са предлозима. Писање заменице Ваш великим почетним словом. Правописна решења у вези са писањем обрађених глаголских облика.</p>	<p>- систематска вежбања, елементарна и сложена, која се организују често, разноврсно; - различити облици писмених вежби; - служење правописом и правописним речником (школско издање); - подстицање ученика да самостално коригују правопис у различитим типовима комуникације путем интернета; - монолошки; - дијалoшки; - текстовни – текст метода - индивидуални; - групни рад; - рад у паровима; - истраживачки рад;</p>	<p>- Писмене вежбе, домаћи задаци, писмени задаци, полугодишњи тест, годишњи тест.</p>

<p>ОРТОЕПИЈА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - правилно изговара речи водећи рачуна о месту акцента и интонацији реченице - говори јасно поштујући књижевнојезичку норму - течно и разветно чита наглас књижевне и неуметничке текстове 	<p>ОРТОЕПИЈА:</p> <p>Правилан изговор гласова ч, ћ, ц, ч, р.</p> <p>Дуги и кратки акценти.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - артикулационе вежбе (гласови се најпре вежбају појединачно, а онда у говорном ланцу, у тексту); - ортоепске вежбе, обично краће и чешће, изводе се не само у оквиру наставе језика него и наставе читања и језичке културе; - говорење напамет научених стихова; - рад у паровима; - дијалoшки; - текстовни – текст метода; - индивидуални; - групни рад; 	<p>Ортоепске вежбе</p>
-------------------------	--	---	---	------------------------

<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>	<p>- користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог</p> <p>- издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста)</p> <p>- саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште</p> <p>- проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту</p> <p>-напапет говори одабране књижевне текстове или одломке</p>	<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА:</p> <p>Текстови у функцији унапређивања језичке културе. Анализирање снимљених казивања и читања (звучна читанка).</p> <p>Говорне вежбе на унапред одређену тему.</p> <p>Учтивне форме обраћања.</p> <p>Лексикологија: аугментативи (са пејоративима), деминутиви (са хипокористцима).</p> <p>Правописне вежбе: диктат; допуњавање текста; уочавање и објашњавање научених правописних правила у тексту.</p> <p>Богаћење речника: лексичко-семантичке вежбе (нпр. избегавање сувишних речи и туђица; фигуративна значења речи; проналажење изостављених реченичних делова); стилске вежбе: (нпр. текст као подстицај засликвито казивање; ситуациони предлогачка за тражење погодног израза).</p> <p>Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу.</p> <p>Четири школска писмена задатка –по два у сваком полугодишту (један час за израду задатка и два за анализу и писање унапређене верзије састава)</p>	<p>- повезивати са обрадом књижевних дела</p> <p>- спровођењем лексичко- семантичких вежби које имају за циљ богаћење речника и развијање вештине изражавања;</p> <p>- развијање језичког мишљења и језичке културе;</p> <p>- изграђивање културе усменог и писаног изражавања;</p> <p>- монолошки;</p> <p>- дијалогски;</p> <p>- текстовни – текст метода;</p> <p>- групни рад;</p> <p>- истраживачки рад;</p> <p>- рад у паровима;</p> <p>- стваралачки рад;</p>	<p>- Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика бележењем у свеску евиденције наставника.</p> <p>- Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова.</p> <p>- Домаћи задатак</p> <p>- Радна свеска</p> <p>- Писана провера- вежба</p> <p>- Препричавање уочавање разлике између говорног и писаног језика, писање писма (приватно писмо, е-пошта, имејл)</p> <p>- Лексичке и морфолошке вежбе, синтаксичке вежбе, семантичке вежбе, домаћи и писмени задаци.</p>
-------------------------------	--	---	---	--

НАЧИН ОРГАНИЗАЦИЈЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА		
наставне методе	наставни облици рада	наставна средства
дијалошка монолошка метода писаних радова метода практичних радова, вербална експериментална игровне активности текстуална компаративни метод илустративно демонстративна хеуристичка активна настава	фронтални индивидуални групни рад у пару Хибридна настава (у случају одсуствовања ученика, постоји могућност да се они укључе на час уз помоћ Google Meet -а. Ученик на тај начин и чује и види оно што се ради на часу. Уз помоћ ове апликације, одржавају се и часови у случају ванредних околности и потребе да се настава одржава на даљину. Користи се и Гугл учионица за поделу додатних садржаја и додатну размену материјала са ученицима. На тај начин настава се организује сасвим асинхроно, тако да ученици не морају да раде у исто време, већ када то њима одговара).	Читанка, граматика, радна свеска, звучна читанка, дигитални материјали уз уџбеник, наставни листови, вежбанке, ученичке свеске, интерактивни тестови и креативне слагалице, интернет

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		ЕВАЛУАЦИЈА	КОРЕЛАЦИЈА
ученика	наставника		
<p>Ученик слуша, посматра и активно учествује у наставном процесу; Упоредује, закључује, истражује, практично примењује знања и вештине;</p> <p>Ученик је подстакнут да исказује креативност и таленат; Чита, препричава, рецитује, усмено драматизује, описује, анализира; Изражава критички став и мишљење;</p> <p>Усваја језичке појаве и труди се да негује говорну и писану културу;</p> <p>Самоставно истражује и презентује;</p>	<p>Наставник је организатор и реализатор наставног процеса и мултимедијалне наставе; Наставник је партнер у педагошкој и афективној комуникацији; Истиче индивидуалност ученика; Прати, усмерава, вреднује, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, наводи на повезивање и примену знања</p> <p>организовањем учења мотивише и подстиче способности ученика;</p> <p>Подстиче на размишљање, закључивање и развијање критичког става;</p> <p>Мотивише, подржава и развија интересовања ученика; Ефикасним и подстицајним методама долази до начина који омогућава усвајање знања која представљају основу за успешно савладавање градива;</p>	<p>усмено и писмено испитивање, вођење ученичког портфолија, тестови знања, разговор, контролне вежбе, писмени задаци, посматрање ангажованости на часу, ученички радови и продукти ученичких активности, домаћи задаци, писмени радови, илустрације, рад на тексту, препричавање, пројекти, драматизација, тематске дискусије, продукти групних и тимских радова</p> <p>течност у излагању, активност на часу, повезивање стечених знања, богаћење речника Наставник вреднује и процењује свој рад и учи ученике како да себе вреднују.</p>	<p>Музичка култура – подела речи на слоге; дуги и кратки акценти</p> <p>Ликовна култура – <i>Хвала сунцу, земљи, трави</i> – Стеван Раичковић; <i>Вече</i> – Ђура Јакшић; <i>Плава звезда</i> – Мирослав Антић</p> <p>Историја – косовски циклус песама; <i>Јаблан</i> – Петар Кочић</p> <p>Географија – писање имена васионских тела</p> <p>Грађанско васпитање – <i>Рад, самоћа, ћутање</i> – Гроздана Олујић; <i>Дечаци Павлове улице</i> – Ференц Молнар</p> <p>Филмска и позоришна уметност – <i>Орлови рано лете</i> – Бранко Ђопић; <i>Избирачица</i> – Коста Трифковић</p> <p>Информатика и рачунарство – <i>Приче из главе</i> – Владислава Војновић</p>

Неки од препоручених начина прилагођавања програма образовања ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, начина израде домаћих задатака у складу са планом индивидуализације или ИОП-ом...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја;
- сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи (размена искустава и материјала за рад)...

Начин провере остварености прописаних образовних стандарда/ циљева учења наставног предмета (критеријуми формативног и сумативног оцењивања):**КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА УЧЕНИКА ОШ „ДЕСАНКА МАКСИМОВИЋ“ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**

Ученици од 5. до 8. разреда оцењују се формативно и сумативно, оценом од 1-5, током целе школске године. Оцењивање обухвата све три области српског језика и књижевности, а то су: књижевност, језик (граматика, правопис, ортоепија) и језичка култура. Оцењују се:

- писмени задаци
- контролни задаци
- иницијални тестови
- домаћи задаци
- говорне вежбе
- диктати
- рецитовање
- рад на часу

Документација која прати процес оцењивања је: е-дневник, педагошка свеска наставника, тестови, диктати, писмени и домаћи задаци.

Формативно оцењивање подразумева: праћење напредовања, ангажовања и мотивисаности ученика, активност на часовима (укључујући све три области српског језика), дисциплину, редовно доношење прибора, израду домаћих задатака, поштовање наставника и ученика у одељењу. Води се у педагошкој свесци наставника, а из овог оцењивања проистиче оцена за рад на часу на крају сваког класификационог периода или на крају полугодишта и године. Критеријум је следећи:

- Недовољан успех - ученик не прати наставу, не извршава потребне задатке, не пише, нема прибор, не ради домаће задатке и уопште није активан на часу;

- Довољан успех – ученик повремено прати наставу и поштује правила понашања, повремено доноси прибор и домаћи и ретко када је активан на часу;
- Дobar успех – ученик прати наставу, труди се да поштује правила понашања на часу, доноси прибор и домаћи и активан је на часу, али не у континуитету;
- Врло добар успех – ученик поштује правила понашања на часу, труди се да редовно извршава своје обавезе, доноси прибор и домаћи, активан је и мотивисан за рад;
- Одличан успех – ученик увек поштује правила понашања на часу, редовно извршава своје школске обавезе, доноси школски прибор и домаће задатке, изузетно је активан и мотивисан, у континуитету показује заинтересованост и жељу за напредовањем и стицањем знања.

У сумативно оцењивање спадају: иницијални тестови, писмени задаци, контролни задаци из граматике и књижевности, полугодишњи и годишњи тестови, диктати, говорне вежбе, домаћи задаци (састави/есеји) и рецитовање. Оцена са иницијалних тестова не улази у просек и служи наставнику за планирање рада и даље праћење напредовања ученика.

Грамматика – критеријум за оцењивање градива ове области усаглашен је са образовним стандардима сва три нивоа постигнућа, основног, средњег и напредног нивоа:

- Одличан (5) – ученик самостално испуњава захтеве сва три нивоа постигнућа из фонетике, морфологије, синтаксе и лексике; показује веома висок степен ангажовања; зна и примењује граматичка правила у сложенијим примерима;
- Врло добар (4) – ученик самостално испуњава захтеве сва три нивоа постигнућа из фонетике, морфологије, синтаксе и лексике и примењује граматичка правила у сложенијим примерима уз малу помоћ наставника; показује висок степен ангажовања;
- Дobar (3) – ученик самостално испуњава захтеве основног и делимично средњег нивоа из фонетике, морфологије, синтаксе и лексике; ангажован је повремено; препознаје и примењује граматичка правила у основним примерима;
- Довољан (2) – ученик минимално испуњава захтеве основног нивоа из фонетике, морфологије, синтаксе и лексике уз помоћ наставника; ангажован је веома ретко; препознаје граматичка правила у најједноставнијим примерима;
- Недовољан (1) – ученик не испуњава минималне захтеве основног нивоа постигнућа из фонетике, морфологије, синтаксе и лексике ни уз помоћ наставника; не препознаје граматичка правила у најједноставнијим примерима.

Књижевност - критеријум за оцењивање градива из књижевности усаглашен је са образовним стандардима сва три нивоа постигнућа, основног, средњег и напредног нивоа:

- Одличан (5) – ученик самостално испуњава захтеве сва три нивоа постигнућа из ове области (наводи дела и писце, разликује књижевне родове и врсте, одређује врсту стиха и строфе, проналази стилске фигуре и различите облике приповедања; самостално анализира књижевно дело, аргументовано образлаже свој став о делу и повезује га са другим текстовима по тематици, структури и мотивима);
- Врло добар (4) – ученик самостално испуњава захтеве сва три нивоа постигнућа из књижевности, уз малу помоћ наставника (самостално анализира књижевна дела уз познавање основних одлика и функционалних појмова);
- Дobar (3) – ученик самостално испуњава захтеве основног и делимично средњег нивоа из књижевности (познаје основне одлике књижевности и разликује типове уметничког стваралаштва (усмена и ауторска књижевност); познаје основне функционалне појмове ;

- Довољан (2) – ученик минимално испуњава захтеве основног нивоа ове области, уз помоћ наставника (повезује наслове књижевних дела и имена аутора, разликује књижевне родове и препознаје основне одлике књижевних текстова);
- Недовољан (1) – ученик не испуњава минималне захтеве основног нивоа постигнућа из књижевности ни уз помоћ наставника.

Што се тиче контролних задатака и тестова из граматике и књижевности, скала за оцењивање је следећа:

Процент тачних одговора	Оцена
од 86%-до 100%	одличан (5)
од 66%-до 85%	врло добар (4)
од 46%-65%	добар (3)
од 26%-45%	довољан (2)
испод 25%	недовољан (1)

Диктат се оцењује бројчано једном до два пута у току једног полугодишта, а оцењује се на следећи начин:

- Одличан (5) – ученик зна сва слова ћирилице, зна и доследно примењује правописну норму у свим случајевима;
- Врло добар (4) – ученик зна сва слова ћирилице, зна правописну норму и примењује је у свим случајевима, уз поједине правописне грешке;
- Добар (3) – ученик зна сва слова ћирилице, познаје правописну норму и примењује је у већини основних правописних правила;
- Довољан (2) – ученик пише већину слова ћирилице, делимично примењује правописну норму у најосновнијим и једноставнијим примерима;
- Недовољан (1) – ученик не пише тачно сва слова ћирилице, не зна да примени правописну норму у најосновнијим примерима.

Правописне грешке	Оцена
0 -3	Одличан (5)
4-6	Врло добар (4)
7-9	Добар (3)
10	Довољан (2)
Преко 10	Недовољан (1)

Критеријум за оцењивање писмених и домаћих задатака (састава/есеја) обухвата неколико делова: композицију, садржај, стил, граматику, правопис и естетски изглед.

- **Одличан (5)** – ученик је тачно одговорио на тему, испоштовао је захтеве композиције кроз увод, разраду и закључак, види се поступност у излагању, реченице су јасне и правилне без граматичких и правописних грешака, стил писања богат је описима, емоцијама и појединим стилским изражајним средствима, рукопис ученика је леп, а рад уредан.
- **Врло добар (4)** – ученик је тачно одговорио на тему, испоштовао захтеве композиције, реченице су јасне, са мањим граматичким и правописним грешкама, стилу недостаје више описа и емоција.
- **Добар (3)** – ученик је тачно одговорио на тему, поједини делови композиције нису у потпуности испоштовани (нису повезани, недостаје увод или закључак), поједине реченице нису јасне, са честим правописним и граматичким грешкама, недостаје доста описа и емоција, рад је понегде нечитак и неуредан;
- **Довољан (2)** – ученик је делимично одговорио на тему, увод, разрада и закључак нису уједначени, реченице су нејасне и неповезане, стил је сиромашан са великим граматичким и правописним грешкама, рад је веома нечитак и неуредан;
- **Недовољан (1)** – ученик није ништа написао или ученик није одговорио на тему, нису испоштовани захтеви композиције, рад се не може прочитати, реченице су потпуно неповезане и нејасне, са превише граматичких, правописних и стилских грешака.

Оцењивање говорних вежби:

- **Одличан (5)** – ученик се правилно изражава, тачно казује текст поштујући правила композиције, износи своје ставове, описе и емоције у складу са задатом темом, лепо формулише своје мишљење, има изграђену културу комуникације;
- **Врло добар (4)** – ученик успешно одговара на постављене захтеве, уз мања одступања;
- **Добар (3)** – ученик делимично одговара на постављене захтеве;
- **Довољан (2)** – ученик одговара на постављене захтеве само уз помоћ наставника и на врло једноставним примерима;
- **Недовољан (1)** – ученик није научио текст и није се припремио за усмено изражавање.

Рецитовање ученика:

- **Одличан (5)** – ученик изражајно, тачно и јасно рецитује текст уз одговарајућу дикцију, правилно изговара све гласове;
- **Врло добар (4)** – ученик изражајно, тачно и јасно рецитује текст уз делимично одговарајућу дикцију, правилно изговара све гласове;
- **Добар (3)** – ученик тачно рецитује текст, али без одговарајуће дикције и изражајности;
- **Довољан (2)** – ученик рецитује текст без дикције и изражајности, правећи често грешке;
- **Недовољан (1)** – ученик није научио задати текст.

Наставник може наградити ученика одличним оценом (5) и за израду разних паноа, презентација, учешћа на такмичењима, конкурсима, појединим секцијама, активностима у школи и сл.

Петнаестоминутни тестови оцењују се сумативно, али се у дневник уписују три петнаестоминутна теста са додатним усменим одговарањем. Ученици који раде по прилагођеном или измењеном програму у оквиру ИОП-а, имају другачији критеријум оцењивања. Он није исти за све ученике и зависи од потреба и постигнућа ученика који раде по овом програму, а прилагођава се индивидуализованом раду сваког ученика појединачно. На крају првог и другог полугодишта закључна оцена из српског језика је

бројчана. Она се утврђује на основу свих описних и бројчаних оцена у току једне школске године. Оцена се закључује у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.

ДОПУНСКА НАСТАВА

Годишњи фонд: 18 часова

Допунска настава српског језика усмерава се првенствено на садржаје из граматике и језика јер је ту ученицима потребна додатна подршка. Планирани садржаји унутар области **Језик и граматика** су: грађење речи: разликовање корена речи, префикса и суфикса, као и уочавање и препознавање изведених и сложених речи. У садржају **Фонетика** помоћи ученицима да уоче и препознају гласовне промене, посебно оне где је само једна промена (палатализација, сибилризација, непостојано а, прелазак л у о, јотовање); у **Морфологији** помоћи ученицима у препознавању глаголских облика с нагласком на облицима које сусрећу у свакодневном говору: презент, перфекат, футур I и II, императив, потенцијал. У области **Књижевности** помоћи ученицима у разликовању књижевних родова и тумачењу књижевних дела. Искористити и часове допунске наставе за поправљање оцена (јер ученици који постижу слабије резултате често имају страх и несигурност у одговарању пред већом, групом ученика). Помагати ученицима у усвајању и памћењу основних правописних норми.

ДОДАТНА НАСТАВА

Годишњи фонд: 18 часова

Додатна настава организује се за ученике који покажу веће интересовање за овај наставни предмет и својим постигнућима на редовној настави покажу да су заинтересовани за додатни рад. Ова настава покушаће да одговори на све напредне нивое који се на редовној настави не постигну и омогући ће ученицима да стекну додатна и шира сазнања из српског језика и књижевности.

Основни задатак ове наставе је припрема ученика за такмичења, тако да је и план ове наставе усклађен са редовном наставом, а биће проширен областима у зависности од потреба такмичења или заинтересованости ученика. Такође, ови часови замишљени су као могућност да ученици сами осмисле неке занимљиве садржаје и представе их на начин другачији од редовне наставе, што би подразумевало самосталан истраживачки рад, примену различитих метода и интерактивнији приступ.

Наставне теме које ће се обрађивати на овим часовима пратиће план припреме за такмичења. У зависности од знања, разумевања, а и нивоа такмичења настава ће се прилагођавати индивидуалним потребама ученика. Основни акценат ће бити на изради тестова за такмичење и њихову анализу.